

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет філології

Програма затверджена
на вченій раді
Факультету філології
Протокол № ____ від «____» _____ 2019 року
Декан _____ Р.Б. Голод

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ
для студентів Факультету філології
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.01 Українська мова і література

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Наскрізна програма практики студентів Факультету філології розроблена з врахуванням Законів України «Про освіту» (від 23.05.1991 р. № 1060-Х), Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України (Наказ Міністерства освіти України від 8.04.1993 р. № 93), Національних доктрин розвитку освіти (Указ Президента України від 17.04.2002 р. №347/2002), а також навчального плану напряму підготовки 035 Філологія (Українська мова і література) – освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Мета та завдання наскрізної програми практики студентів полягає в узагальненні та структуруванні усіх етапів професійної підготовки майбутніх фахівців філологічної галузі: формування стійкого професійного інтересу до обраної спеціальності, ознайомлення зі специфікою і змістом роботи в різних закладах освіти та створення уявлень про спеціальність 035 Філологія (Українська мова і література) як сфери майбутньої діяльності та утвердження професійних умінь і навичок філолога.

Зміст наскрізної програми практики студентів Факультету філології включає програми таких етапів навчальної та виробничої практик, зокрема:

- навчальну фольклорну практику;
- навчальну діалектологічну практику;
- виробничу навчально-виховну педагогічну практику (в середніх класах);
- виробничу навчально-виховну педагогічну практику (в старших класах).

Організація і керівництво практиками. Згідно з навчальним планом загальне керівництво практиками здійснюється факультетськими керівниками, а методичне управління забезпечується методистами-викладачами кафедр української мови та української літератури.

Обов'язки факультетського керівника

Керівник практики від факультету (певної спеціальності) готує наказ щодо проходження запланованої практики студентами факультету; заздалегідь здійснює підготовку баз практики; забезпечує проведення всіх організаційних

заходів перед початком практики (інструктаж про дотримання правил техніки безпеки, етики спілкування в педагогічному та учнівському колективах, надання студентам-практикантам необхідних документів: направлення, програми практики, щоденника, індивідуального плану тощо); разом із керівниками практики від кафедр організовує і проводить настановну нараду з питань практики, на якій перед практикантами ставляться конкретні навчально-педагогічні та виховні завдання; надає методичну допомогу студентам щодо складання індивідуальних планів та оформлення звітної документації; здійснює поточний і підсумковий контроль проходження запланованої практики.

Обов'язки керівника-методиста кафедри

Керівник-методист кафедри бере участь у настановній нараді з питань практики на факультеті (перед початком практики) і в підсумковій конференції (при завершенні практики); проводить консультації з методичних питань, зокрема, вибір методів навчання, аналіз і шляхи подолання труднощів при підготовці занять, помилок і невдач при їх проведенні, організації роботи з учнівським колективом; перевіряє конспекти занять; відвідує усі заняття студентів-практикантів, бере участь у їх обговоренні, оцінює і виставляє відповідний бал у залікову відомість проходження практики; спільно з іншими керівниками узгоджує підсумкову оцінку.

Обов'язки студента-практиканта

Студент-практикант зобов'язаний розпочати і завершити практику у визначений термін; дотримуватись правил внутрішнього розпорядку; якісно виконувати роботу, передбачену програмою практики; згідно з вимогами передбаченої практики підготувати усі необхідні звітні документи.

Бази практик

Начальні практики (фольклорна, діалектологічна) можуть проходити за місцем проживання студентів, де вони збирають та узагальнюють матеріал відповідно до отриманих завдань і питальників.

Базами проходження педагогічних практик можуть бути загальноосвітні школи, школи з поглибленим вивченням окремих предметів, гімназії, ліцеї або середні спеціальні навчальні заклади III рівня акредитації. Навчальний заклад повинен відповідати таким вимогам: мати відповідну матеріальну базу, необхідну для проведення практики, число середніх і старших класів, у цьому навчальному закладі повинні викладати вчителі першої й вищої категорій, адміністрація й педагогічний колектив повинні дати згоду прийняти студентів на практику у визначений термін.

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах практик поводитьсь за 100 бальною шкалою, що подано нижче:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Структура наскрізної програми практики

Структура наскрізної програми практики студентів спеціальності «035 Філологія 035.01 Українська мова і література» складають програми навчальних та виробничих практик, основні компоненти яких представлені у таблиці.

Види практик	Кафедра	Освітній рівень	Курс	Семестр	Тижнів	Кількість годин		Форми контролю
						Всього год.	Кредитів ECTS	
I. Навчальні практики								
1. Фольклорна практика	Кафедра української літератури	Бакалавр	I	2	2	90	3	Залік
2. Діалектологічна практика	Кафедра української мови	Бакалавр	II	4	2	90	3	Залік
II. Виробничі практики								
1. Виробнича навчально-виховна педагогічна практика (в середніх класах)	Кафедра української мови	Бакалавр	III	6	6	270	9	Залік
2. Виробнича навчально-виховна педагогічна практика (в старших класах)	Кафедра української літератури	Бакалавр	IV	8	6	270	9	Залік

ЗМІСТ НАСКРІЗНОЇ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

РОЗДІЛ I. НАВЧАЛЬНІ ПРАКТИКИ

1.1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ФОЛЬКЛОРНОЇ ПРАКТИКИ

(I курс, 2-й семестр)

Змістовий модуль 1. Історико-етнографічна специфіка регіону.

Характеристика носіїв фольклору.

Історія населеного пункту, у якому велися фольклорні записи. Коли створений, вихідцями з яких територій. Які міграційні процеси відбувалися пізніше. Характер населення за етнічними, віковими, соціальними критеріями. Паспорт носія: Прізвище, ім'я, по-батькові. Вік. Де народився, якщо змінював місце проживання, то у якому віці. Освіта. Професія. Характер занять. Від кого і коли засвоїв фольклорний репертуар. Як часто виконує фольклорні твори. Кому передає фольклорні твори, хто їх від нього засвоїв. Адреса. Паспорт твору: від кого записаний, ким записаний, коли записаний, як визначає жанр та назву твору виконавець, наукове визначення жанру. Перелік інформантів із вказівкою сторінок, на яких викладено їх репертуар.

Змістовий модуль 2. Тематична та жанрова своєрідність фольклорного матеріалу.

Календарно-обрядовий фольклор. Сезонно-господарський фольклор. Родинно-обрядовий фольклор. Народження, хрестини, пострижини. Весілля. Похорон, поминання. Релігійно-світоглядний фольклор (міфологічносвітогляді, християнськорелігійні, чарівні, фантастично-героїчні твори: легенди, духовні пісні, демонологічні оповідання, прислів'я і приказки, загадки, казки). Історичний фольклор (твори про історичні, політичні події та особи далекого й недавнього минулого: пісні, перекази, оповідання, прислів'я і приказки, анекдоти). Побутовий фольклор (твори про побут, взаємини різних верств народу, соціальних груп, різних народів; про родинне життя і взаємини: суспільно-побутові та родинно-побутові пісні, балади, перекази, оповідання, анекдоти, прислів'я і приказки, казки).

Критерії оцінювання навчальної фольклорної практики

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Підсумковий контроль	Підсумковий контроль	Сума балів
Теми 1, 2, 3	Теми 4, 5, 6, 7, 8	Якість та системність оформленого матеріалу	Зміст фольклорного матеріалу	залік
20	30	20	30	100

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Азьомов В. Духовна архетипна система етнонаціонального у викладанні української літератури в загальноосвітній школі. Українська мова і література в школі. 2016. № 4. С. 31-37.

2. Баденко Н. Трагічний і героїчний пафос козацьких пісень. Вивчаємо українську мову та літературу. 2014. № 33. С. 25-28.

3. Братко В. Особливості вивчення календарно-обрядових пісень на уроках української літератури у культурологічному контексті (6 клас). Українська мова і література в школі. 2014. № 5. С. 30-35.

4. Братко В. Художнє відображення дійсності в козацьких і чумацьких піснях (7-й клас). Українська мова і література в школі. 2014. № 7. С. 32- 36.

5. Буличева В., Вівчарик Н. Гаївки в системі весняної обрядової пісенності села Підлісся. Молодий вчений. №11 (51) листопад 2017. С. 185-188.
Режим доступу: file:///C:/Users/ifcem/Downloads/molv_2017_11_47.pdf

6. Воропай О. Звичаї нашого народу / Етнографічний нарис. Режим доступу: <https://iknigi.net/avtor-oleksa-voropay/96642-zvichayi-nashogo-naroduoleksa-voropay/read/page-1.html>

7. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). Луцьк : ПДВ Твердиня, 2014. 448 с.

8. Данилюк-Терещук Т. Інтерпретація фольклорного образу русалки в українській прозі першої половини XIX ст. Науковий вісник

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство. 2016. № 1. С. 110-117. Режим доступу: file:///C:/Users/ifcem/Downloads/Nvvnufll_2016_1_24.pdf

9. Зібарова Л. «Пісня – душа народу». Захист проекту. Українська мова та література. 2018. № 15-16. С. 26-32.

10. Качак Т. Дитячий фольклор як сегмент усної народної творчості. Українська література для дітей та юнацтва. К. : ВЦ «Академія», 2016. С. 26-51.

11. Кирчів Р.Ф. Історія української фольклористики. Т. 1. Преромантична і романтична фольклористика. Л. : Інститут народознавства НАН України, 2017. 524 с.

12. Козловський В. Поетика трагічного в українській народній баладі. Народознавчі зошити. 2015. № . С. 623-631. Режим доступу: file:///C:/Users/ifcem/Downloads/NaZo_2015_3_9.pdf

13. Романич Н. Казка «Про правду і кривду». Тематика народних казок, їх різновиди. Побудова казки. Народні уявлення про добро і зло у казці. Фантастичне і реальне, красиве і потворне. Українська література, 5 клас. Українська мова й література в школах України. 2015. № 3. С. 37-38.

14. Сидоренко Ю. Аналіз образів-персонажів міфологічного походження в процесі вивчення літературного твору в школі (9-11 класи). Українська мова й література в школах України. 2019. № 6. С. 37-40.

ДОДАТКОВА

15. Амерханян С. Інтегрування на уроках літератури. Прислів'я та приказки. Народне уявлення про довкілля та моральні норми українського народу. Дивослово. 2012. № 11. С. 5-8.

16. Жеплинський Б., Ковальчук Д. Українські кобзарі, бандуристи, лірники. Енциклопедичний довідник. Львів: Галицька видавнича спілка, 2011. 316 с.

17. Рибак Ю. Народновокальна творчість Середнього Полісся (розширений пита льник): Методичні рекомендації для студентів кафедри музичного фольклору: Вид. 2-ге, доп. Рівне, РДГУ, 2010. 26 с.

18. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2010. 304 с.
19. Семенов О., Базиль Л., Дятленко Т. Фахова практика вчителя-словесника: навч. посіб. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2011. 490 с.
20. Фольклористична експедиційна практика (Львівський національний університет імені Івана Франка) / Укл. Андрій Вовчак, Ірина Довгалюк. Л., 2010. Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/kafedra_folklore/ekspedycja_prohrama.ht
21. Жовталюк О. В одному щасливому дитинстві... Урок узагальнення та систематизації знань, умінь і навичок з теми «Літературна казка». Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2010. № 3. С. 16-20.
22. Вовчак А. На шляху до створення архіву українського фольклору. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. Л., 2009. Вип. 47. С. 149-154.
23. Кириленко Н. Формування особистості учнів середніх класів засобами українського фольклору. Українська література в загальноосвітній школі. 2009. № 7-8. С. 31-33.
24. Філоненко С. Усна народна творчість. Навч. посібн. К. : Центр учбової літератури, 2008. 416 с.
25. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження: Навчальний посібник. Л., 2008. 288 с.
26. Логвіненко Н. Фольклористика в системі літературної освіти старшокласників. Українська література в загальноосвітній школі. 2008. № 12. С. 22-24.
27. Українська фольклористика: Словник-довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 448 с.
28. Головецька Н. Русальні та купальні пісні. Розробка уроків. Українська література в загальноосвітній школі. 2007. № 1. С. 31-33.

29. Бріцина О. Текстологічні аспекти методики фіксації народної прози. Українська усна традиційна проза: питання текстології та виконавства. К., 2006. С. 146-180.
30. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. К. : Знання-Прес, 2006. 591 с.
31. Яременко Н. Народознавчі елементи як засіб формування національної самосвідомості учнів на уроках української літератури. Рідна школа. 2006. № 10. С. 30-32.
32. Лаврук М. Гуцули Українських Карпат (етнографічне дослідження): Монографія. Л. : Вид. центр імені Івана Франка, 2005. 288 с.
33. Верхол Н. Українська фольклористика в Галичині кінця XVIII - поч. XIX ст. Дукля. 2004. № 3. С. 65-69.
34. Денисюк І. Релікти лицарсько-дружинної та билинної поезії (знахідки у фольклорі волинсько-поліського ареалу). Слово і час. 2003. № 1. С. 22-28.
35. Жупанин С. Верховиночка. Література рідного краю: Навч. посібник: У 2-х книгах. К. : Рута, 2003. Кн. 1. Кн. 2.
36. Коваль В. Із досвіду проведення фольклорних експедицій. Музичний фольклор в системі навчання та виховання молоді. Тернопіль, 2000. С. 85-89.
37. Фольклористика: Програма та методичні рекомендації до проведення фольклорної практики студентів філологічного факультету / Уклали Лідія Дунаєвська, Леонід Шурко. К. : Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, 2000. 40 с.

1.2 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДІАЛЕКТОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

(II курс, 4-й семестр)

Змістовий модуль 1. Фонетичні явища в говірках південно-західного наріччя

Особливості вокалізму говірок Івано-Франківщини.

Особливості консонантизму місцевих говірок.

Взаємодія говіркового мовлення з літературною мовою на фонетичному рівні. Фонетичний аналіз текстів.

Змістовий модуль 2. Граматичні та лексичні особливості говірок південно-західного наріччя.

Морфологічні явища у зв'язних текстах місцевих говірок.

Словниковий склад місцевих говірок. Спостереження над загальноповсюдною побутовою, сільськогосподарською, будівельною, обрядовою лексикою та ономастикою.

Укласти хрестоматію текстів. Визначити приналежність говірки до певного мовно-територіального утворення.

Критерії оцінювання навчальної діалектологічної практики

Вид роботи	Кількість балів (максимальна)
Проведення опитування інформаторів за програмою для збирання матеріалів	20 балів
Фіксація матеріалів практики за допомогою технічних засобів	10 балів
Матеріали хрестоматії	50 балів
Оформлення звітної документації	10 балів
Розробка презентації матеріалів практики	10 балів
Всього	100 балів

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойкова Н. Загальноживана лексика та стилістично забарвлені слова : діалектні, професійні слова, терміни. *Українська мова та література*. 2013. № 1-2. С. 54–56.
2. Грещук В. Із методики вивчення у школі діалектизмів та етнографізмів, їх стилістичного використання. *Проблеми гуманітарних наук : Збірник наукових праць ДДПУ*, 2011. С. 180–188.
3. Грещук В. Ознайомлення учнів із художніми функціями гуцульських діалектизмів у белетристичних текстах. *Обрії : Науково-педагогічний журнал*. Вип. 1 (34). Івано-Франківськ, 2012. С. 79–83.
4. Грещук В. З досвіду роботи над діалектизмами. *Українська мова і література в школі*. 1974. №4. С. 67–68.
5. Євтушок О. Місцеві скарби всеукраїнського значення (діалектна лексикологія). *Урок української*. 2000. № 10. С. 20–21.
6. Левченко Т. Система завдань і вправ щодо збагачення мовлення учнів 5–7 класів етнокультурознавчою лексикою. *Українська мова і література в школі*. 2000. №1. С. 20–23.
7. Лук'яник Л. Лінгводидактичні основи формування лексичної компетентності учнів засобами діалектизмів. *Вісник Прикарпатського університету*. Вип. XLIX (Педагогіка). Івано-Франківськ, 2013. С. 200–204.
8. Цимбал Н. Використання здобутків української діалектології у сучасній лінгводидактиці. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2014. Ч. 2. С. 396–403.
9. Цінько С., Марєєв Д. Вивчення діалектної лексики засобами ІКТ. *Дивослово*. 2016. № 5. С. 13–16.

II. ВИРОБНИЧІ ПРАКТИКИ

2.1 ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (В СЕРЕДНІХ КЛАСАХ)

(III курс, 6-й семестр)

Змістовий модуль 1. Планування уроків з української мови у 5-9 класах.

Календарне планування з української мови у 5-9 класах на період педагогічної практики. Короткий огляд програм і підручників з української мови. Принципи побудови і зміст чинних програм з української мови. Система тренувальних і творчих завдань з мови. Індивідуальні й диференційовані завдання для учнів. Тематичні поурочні плани-конспекти з української мови у 5-9 класах. Види робіт з культури мови та розвитку усного й писемного мовлення. Поточний і тематичний контроль навчальних досягнень учнів. Шляхи підвищення творчої активності школярів.

Змістовий модуль 2. Навчально-методична діяльність студентів-практикантів під час педагогічної практики.

Підготовка до уроків української мови та специфіка їх проведення. Способи та засоби засвоєння нових знань з української мови. Види повторення та їх зв'язок із засвоєнням нових знань. Виховна спрямованість уроків мови. Нестандартні уроки з мови. Інтерактивні технології навчання. Унаочнення на уроках мови та розвитку мовлення, виготовлення наочних посібників (схем, таблиць, алгоритмів, перфокарт та ін.). Взаємовідвідування уроків студентами-практикантами. Спостереження та аналіз уроків різних типів. Шляхи підвищення орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів.

Змістовий модуль 3. Позакласна та факультативна робота з української мови.

Підготовка та проведення занять мовно-літературного гуртка. Елементи наукового дослідження учнів. Наукова робота учнів, її організаційно-педагогічне забезпечення та підтримка. Епізодичні форми позакласної роботи в школі (мовні та мовно-літературні ранки, лінгвістичні вікторини, конкурси, ігри, мовознавчі турніри та ін.).

Змістовий модуль 4. Виховна та психолого-педагогічна діяльність.

Підготовка та проведення виховних заходів. Психолого-педагогічні принципи формування позитивної мотивації до вивчення української мови. Психолого-педагогічна характеристика на учня.

Критерії оцінювання виробничої навчально-виховної педагогічної практики (в середніх класах)

Вид роботи	Кількість балів (максимальна)
Характеристика студента-практиканта	5 балів
Психолого-педагогічна характеристика на учня класу	5 балів
Календарне планування уроків з мови та літератури та роботи класного керівника на період практики	5 балів
Поширені поурочні плани-конспектів	30 балів
Позакласні заходи зі спеціальності	10 балів
Заходи роботи класного керівника	10 балів
Індивідуальне завдання студента методичного характеру	10 балів
Звіт про проходження практики	5 балів
Щоденник психолого-педагогічних спостережень	10 балів
Презентація матеріалів та захист практики	10 балів
Всього	100 балів

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемчук Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. Методика організації науково-дослідної роботи. Київ, 2000. 271 с.
2. Босак С. Особистісно-орієнтоване навчання – у практиці. *Українська мова і література в школі*. 2003. №8. С. 37-41.
3. Будій Н. Психолого-педагогічна підтримка креативності учнів на уроках української мови у ході виконання творчих завдань. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2014. № 1. С. 46-49.
4. Варзацька Л., Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади. *Дивослово*. 2004. №11.
5. Гайдаєнко І. Формування комунікативної компетентності на уроках української мови і літератури. *Педагогічні науки*. 2011. Вип. 59. С. 80-84.
6. Гін А. О. Прийоми педагогічної техніки: Вільний вибір. Відкритість. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посібник для вчителів. Луганськ, 2004. 84 с.
7. Глянєнко К. Вдосконалення мовленнєвих навичок на уроках української мови. *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди"*. Педагогіка. Психологія. Філософія. 2014. Вип. 33. С. 32-39. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2014_33_6
8. Глянєнко К. Розвиток комунікативних здібностей учнів на уроках української мови. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 132. С. 138-141.
9. Голокоз Н. Використання тестових технологій на уроках української мови для підвищення якості навчальних досягнень учнів. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 2. С. 38-41. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2013_2_10
10. Голуб Н. Стимулювання учнів 5-7 класів до гармонійного діалогу на уроках української мови. *Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]*. Серія : Філологічна. 2012. Вип. 31. С. 125-128.

- 11.Горох Г. Дитячі поетичні тексти як основний дидактичний матеріал на уроках української мови. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2014. Вип. 17. С. 141-147.
- 12.Горошкіна О. М. Сучасний урок української мови: від планування до проведення. Харків : Основа, 2010. 111 с. (Б_ка журн. "Вивчаємо українську мову та літературу"; Вип. 5 (78)).
- 13.Грибан Г. В. Практикум з методики викладання мови: навч.-метод. посіб. / Г. В. Грибан, О. А. Кучерук. 2-е вид. Київ : Кондор, 2010. 160 с.
- 14.Гудима Н. Лексикографічна робота на уроках української мови з вивчення запозиченої лексики. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2015. Вип. 18. С. 137-143.
- 15.Державний стандарт базової і повної середньої освіти. *Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України*. 2004. 1-2. 64 с.
- 16.Дзьоба В. Використання ІКТ на уроках української мови і літератури в контексті проекту ВІДКРИТИЙ СВІТ. *Таврійський вісник освіти*. 2016. № 4. С.103-108. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2016_4_22
- 17.Діденко Т. Організація роботи з обдарованими учнями на уроках української мови і літератури. *Рідна школа*. 2014. № 10. С. 25-31.
- 18.Дідук-Ступ'як Г. Інтерація різнотипових підходів і комунікативна компетенція на уроках української мови в основній школі. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна*. 2013. Вип. 40. С. 197-200.
- 19.Дмитрієва І. Збагачення словникового запасу учнів спеціальної школи на уроках української мови. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2015. Вип. 10. С. 56-61.
- 20.Дороз В. Ф. Методика викладання української мови : навч. пос. Київ : Центр навч. літ-ри, 2008. 176 с.
- 21.Жулева Л. Упровадження інноваційних, інтерактивних методів і форм навчання на уроках української мови та літератури. *Педагогічні науки*. 2011. Вип. 60. С. 356-362.
- 22.Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання,

- оцінювання. Київ : Ленвіт, 2003. 261 с.
23. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії Київ, 2000. С.78-99.
- 24.Кардаш Л. Лінгвістичні, психолого-педагогічні та лінгводидактичні засади розвитку зв'язного мовлення школярів на уроках української мови. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 360-364.
- 25.Кілочок В. Використання ІКТ на уроках української мови й літератури та у виховній роботі класного керівника. *Таврійський вісник освіти*. 2016. № 4. С. 226-231. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2016_4_44
- 26.Кожуховська Л. Самоаналіз уроку як ефективний засіб формування у студентів-філологів фахових умінь. *Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди"*. 2012. Вип. 27. С. 131-135.
- 27.Козир М. Аргументація як інтелектуально-комунікативна діяльність учнів 5-7 класів на уроках української мови. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*. 2014. Вип. 41. С. 42-46. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2014_41_10
- 28.Козлова Л. Використання інформаційно-комунікативних технологій як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках української мови і літератури. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 4. С. 139-145. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2015_4_27
- 29.Корнійко В. Гра як один із методів активного навчання на уроках української мови та літератури. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 11. С. 32-34.
- 30.Короткий термінологічний словник з інноваційних педагогічних технологій. URL : http://ualib.com.ua/br_6601.html
- 31.Котух Н. Інтелектуальні ігри на уроках української мови. *Рідний край*. 2017. № 1. С. 65-69. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Almpolt_2017_1_26
- 32.Криворученко С. Виховання учнів на уроках української мови та літератури засобами літературного краєзнавства. *Науковий вісник*

Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки. 2017. № 3. С. 224-230.

33. Кучеренко І. Дидактичні закономірності як засади проектування сучасного уроку української мови. *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. 2013. Вип. 63. С. 132-138.*
34. Кучеренко І. Мотиваційний компонент – важливий структурний складник сучасного уроку української мови. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету . Педагогічні науки. 2013. № 2. С. 85-93. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpbdpu_2013_2_16*
35. Кучеренко І. Цілевизначення як основа проектування сучасного уроку української мови. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. 2013. Вип. 40. С. 209-213.*
36. Лещенко Л. Особливості роботи з текстом на уроках української мови за компетентнісним підходом. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки. 2016. № 1(1). С. 79-85. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnup_2016_1\(1\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnup_2016_1(1)_16)*
37. Мандрик Н. До проблем сучасного уроку української мови. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. 2014. Вип. 8. С. 139-142.*
38. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / ред. М. І. Пентиліук. Київ, 2000. С. 59-66.
39. Мордовцева Н. Навчання учнів текстової діяльності на уроках української мови. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2013. Вип. 20. С. 150-154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2013_20_39*
40. Нагрибельна І. Методика навчання лексики на уроках української мови. *Молодий вчений. 2017. № 4. С. 402-405.*
41. Нікітіна А. В. Педагогічний дискурс учителя словесника : монографія. Київ : Ленвіт, 2013. 338 с.

- 42.Омельчук С. Проблемно-пошукове навчання морфології української мови. *Нова педагогічна думка*. 2012. № 3. С. 83-87.
- 43.Остапенко Н. М. Технологія сучасного уроку рідної мови : навч. посіб. / Наталя Миколаївна Остапенко, Тетяна Володимирівна Симоненко, Вікторія Миколаївна Руденко. Київ : Академія, 2011. 248 с.
- 44.Педагогічна майстерність : підручник / за ред. І. А. Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
- 45.Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителя української мови і літератури / ред. Г. І. Дідук. Тернопіль, 2007. 144 с.
46. Положення про практику студентів вищих педагогічних закладів України. Київ, 2000. 24 с.
- 47.Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технологій навчання: теорія, практика, досвід. Київ, 2002. 135 с.
- 48.Правова Н. Значення аудіювання на уроках української мови під час усного практичного курсу. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2012. № 24(2). С. 56-60. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_24\(2\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_24(2)_10)
49. Практикум з методики навчання української мови / за редакцією М. І. Пентиліук. Київ, 2003. С. 268-302.
- 50.Роїк О. Розвиток та збагачення словникового запасу школярів у процесі їх ознайомлення з поняттями *синоніми* та *антоніми*. *Прикарпатський вісник НТШ. Серія Слово*. 2014. № 2. С. 22-33.
- 51.Семенів Н. Особливості використання електронного підручника на уроках української мови. *Проблеми сучасного підручника*. 2016. Вип. 16. С. 384-392. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/psp_2016_16_36
- 52.Семенов О. М. Культура наукової української мови і літератури : навч. посіб. Київ : Академія, 2010. 216 с.
- 53.Сірант Н. П. Методичні рекомендації до проходження педагогічної практики : навчально-методичний посібник. Львів, 2013. 116 с.
- 54.Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / за ред. М. І. Пентиліук Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.

55. Соснова М. Особливості застосування мультимедії на уроках української мови. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки.* 2014. Вип. 132. С. 151-154.
URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2014_132_40
56. Сукмановська С. Інтерактивні технології навчання – засіб активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках української мови під час вивчення лексикології. *Рідне слово в етнокультурному вимірі.* 2012. С. 478-481.
57. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / за ред. О. І. Пошетун. Київ, 2004. 192 с.
58. Тарабанова Я. Виховання національної свідомості учнів на уроках української мови засобами роботи над текстом. *Таврійський вісник освіти.* 2013. № 4. С. 185-191
URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2013_4_34
59. Токаренко О. Використання міжпредметних зв'язків на уроках української мови та літератури в загальноосвітньому навчальному закладі художньо-естетичного профілю. *Естетика і етика педагогічної дії.* 2015. Вип. 11. С. 72-81. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eepd_2015_11_9
60. Цінько С. Роль ТЗН і комп'ютерних технологій у розвитку професійно-творчого потенціалу майбутніх учителів-словесників. *Українська мова і література.* 2005. №1. С. 40–42.
61. Шелехова Г. Формування мовної особистості як умова мовленнєвого розвитку учнів основної школи на уроках української мови. *Рідне слово в етнокультурному вимірі.* 2013. 2013. С. 543-552.
62. Шубак Г. Використання організаційних форм навчальної діяльності учнів на уроках української мови у класах з малою наповненістю учнів. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2012_2012_70
63. Ясак Т. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів 9 класу на уроках української мови засобами інформаційно-комунікаційних

технологій. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія.* 2010. № 2. С. 43-47. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2010_2_11

2.1 ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (В СТАРШИХ КЛАСАХ)

(IV курс, 8-й семестр)

Змістовий модуль 1. Теоретична підготовка студента-практиканта до роботи у школі.

Вимоги до сучасного уроку української літератури. Вимоги до оцінювання знань, умінь та навичок учнів. Вимоги до оцінювання усних відповідей та письмових робіт.

Змістовий модуль 2. Учитель-словесник і навчальний процес.

Особисті якості вчителя-словесника. Професійні якості вчителя-словесника. Планування наукової та навчально-виховної роботи вчителем.

Змістовий модуль 3. Підготовка та проведення уроків.

Скрупульозне складання власних конспектів уроків. Успішне проведення уроків.

Змістовий модуль 4. Виготовлення навчально-методичного забезпечення.

Підготовка диференційованих дидактичних карточок з індивідуальними завданнями. Підготовка презентаційних матеріалів. Підготовка обладнання та методичного забезпечення до уроків.

Змістовий модуль 5. Виконання індивідуальних завдань згідно з плануванням до кожного уроку.

Критерії оцінювання виробничої навчально-виховної педагогічної практики (в старших класах)

ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	ЗМ 5	Підсумковий контроль	Сума балів
------	------	------	------	------	----------------------	------------

Теми: 1, 2, 3	Теми: 4, 5, 6	Теми: 7, 8	Теми: 9,10,11	Індив і дуаль не завда ння	Матеріал и щоденни- ка педагогіч них спостере жень	Звіт про практику	Публічний захист результатів практики	
5	5	15	10	15	10	1 0	20	100

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Ю. І. Теорія і практика навчання української літератури на філософсько-історичних засадах у старших класах загальноосвітньої школи : монографія / Юрій Іванович Бондаренко.– Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. пед. ун-ту ім. М. Гоголя, 2009.– 352 с.
2. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посіб. / О. І. Власова. – К. : Либідь, 2005. – 400 с.
3. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод. посіб. / автор-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А. П. Н., – 2012. – 136 с.
4. Ісаєва О. О. Концептуальні основи аналізу художнього твору в школі : наук.-теорет. зб. / О. О. Ісаєва. – Тернопіль : Астон, 2016.
5. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські обриси / Н. М. Лавриченко. – К. : ВІРА ІНСАЙТ, 2010. – 444 с.
6. Клочек Г. Ліна Костенко: тексти та інтерпретація. Навчальний посібник-хрестоматія / Ідея, впорядкування та інтерпретація творів Гнгригорія Клочека. – К. : Видавництво «Український пріоритет», 29019. – 648 с.
7. Клочек Г. Шевченкове Слово: спроби наближення / Григорій Клочек. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 416 с.
8. Лісовський А. М. Етюди з методики викладання літератури / Антон Михайлович Лісовський. – К. : Ленвіт, 2013. – 105 с.
9. Мариновська О. Педагогічна інноватика & Менеджмент інновацій / Оксана Мариновська. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2019. -504 с.

10. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах / Л. Ф. Мірошніченко. – К. : Ленвіт, 2000. – 240 с.
11. Москалець В.П. Психологія особистості: навчальний посібник / Рекомендовано міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для студентів навчальних закладів / Віктор Петрович Москалець. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 415 с.
12. Наукові основи методики літератури : посіб. для студ. вищ. навч. закладів / [за ред. Н. Волошиної]. – К. : Ленвіт, 2002.– 344 с.
13. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Є. А. Пасічник. – К., 2000. – 317 с.
14. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К., 2017. – 144 с.
15. Пометун О. І. Методика навчання історії в школі / О. Пометун, Г. Фрейман. – К. : Генеза, 2019. – 328 с.
16. Про Дмитра Павличка: Збірник статей / кол. авт; упорядкування, вст. ст., бібліографія, список авторів статей та індекс авторів Дмитра Пилипчука. – К. : Видавничий центр «Просвіта», 2019. -
17. Пультер С. Методика викладання української літератури / С. Пультер, А. Лісовський. – Т. : Підручники і посібники, 2014. – 144 с.
18. Ситченко А.Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах : навч. посіб. для студентів-філологів / Анатолій Люціанович Ситченко. – Ленвіт, 2011. – 291 с.
19. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук. – К. : Каравела, 2019. – 400 с.
20. Степанишин Б. І. Література – вчитель – учень: самостійне вивчення учнями літератури / Степанишин Б. І. – К. : Освіта, 1993. – 240 с.
21. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник / Ганна Леонідівна Токмань. – К.:

Академія, 2012. – 312 с. – Серія («Альмамагер»).

22. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція: монографія / Ганна Леонідівна Токмань. – К. : Міленіум, 2012. – 320 с.

23. Тягло О. В. Критичне мислення : навч. посіб. / О. В. Тягло. – Х. : Основа, 2008. – 189 с.

24. Уліщенко В. Теорія і практика інтерсуб'єктного навчання української літератури в школі: монографія / Віолетта Уліщенко. – К.: Вид-во НПУ імені МП Драгоманова, 2011. – 486 с.

ПІДРУЧНИКИ

1. Слоньовська О.В. Українська література .Підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Ольга Слоньовська. – К.: Літера, 2016. – 350 с.

2. Слоньовська О. Українська література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / О.В. Слоньовська, н. В. Мартин, Н. М. Вівчарик, Н. С. Курінна, Л. Т. Шевчук. – К. : Літера ЛТД, 2017. – 288 с.

3. Слоньовська О. В. Українська література: профільний рівень, 10 клас / Ольга Слоньовська, Наталія Мафтин, Наталія Вівчарик. – К.: Літера ЛТД, 2018. – 304 с.

4. Слоньовська О. В. Українська література: рівень стандарту, 10 клас / Ольга Слоньовська, Наталія Мафтин, Наталія Вівчарик. – К.: Літера ЛТД, 2018. – 224 с.

5. Слоньовська О. В. Українська література (профільний рівень): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / О. В. Слоньовська, Н. В. Мафтин, Н. М. Вівчарик. – Київ: Літера ЛТД, 2019. – 319 с.

6. Слоньовська О. В. Українська література (рівень стандарту): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / О. В. Слоньовська, Н. В. Мафтин, Н. М. Вівчарик. – Київ: Літера ЛТД, 2019. – 255 с.

7. Українська література. 9 клас: хрестоматія / упоряд. Ольга Слоньовська – К. : Літера ЛТД, 2017. – 352 с.

8. Українська література: хрестоматія, профільний рівень, 10 клас: хрестоматія електронному варіанті/ упоряд. Ольга Слоновьська. – 998 с.
9. Українська література: хрестоматія, рівень стандарту, 10 клас / упоряд. Ольга Слоньшевська. - К.: Літера ЛТД, 2018. – 608 с.